

Asia: VN/1646/2020

Lausuntopyyntö sosiaaliturvakeskustelun välimietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

1. Sosiaaliturvalainsäädännön yhtenäistäminen (välimietinnön ehdotukset 1 ja 2)
1.1 Aiheuttavatko etuuksien erilaiset hakajat ongelmia? Jos aiheuttavat, niin millaisia ja missä etuuksissa? Mitä mahdollisia vaikutuksia etuuksien hakuaikojen yhtenäistämällä voisi olla?

-

1.2 Aiheuttavatko etuuksien erilaiset tulo- ja palkkakäsitteet ongelmia? Jos aiheuttavat, niin millaisia ja missä tilanteissa? Mitä mahdollisia vaikutuksia tulo- ja palkkakäsitteiden yhtenäistämällä voisi olla?

-

2. Toimeenpanon monimutkaisuus ja digitalisaation mahdollisuudet (välimietinnön ehdotukset 3 ja 4)
2.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 3 valmistelussa?

-

2.2 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 4 valmistelussa?

-

3. Työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyvät etuudet (välimietinnön ehdotukset 5, 6 ja 7)
3.1 Onko eri etuuksia ja eläkkeitä koskevien lakien työkyvyttömyyden käsitteissä epätarkoituksenmukaisia eroja ja jos kyllä, niin millaisia?

-

3.2 Mitä muutoksia lainsäädäntöön (erityisesti etuus- ja palvelulainsäädäntö) tulisi tehdä, jotta lainsäädäntö tukisi työ- ja toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista sekä olemassa olevan työkyvyn hyödyntämistä?

Suomen Toimintaterapeuttiliitto toteaa, että mahdollisuuteen tehdä lyhennettyä työaika tulisi tehdä muutoksia. Työaikalain 15 §:n mukaisesti:

“Jos työntekijä haluaa muista sosiaalisista tai terveydellisistä syistä kuin työsopimuslain 4 luvun 4 ja 5 §:ssä tarkoitetun osittaisen hoitovapaan vuoksi tehdä työtä säännöllistä työaikaa lyhyemmän ajan, työnantajan on pyrittävä järjestämään työt niin, että työntekijä voi tehdä osa-aikatyötä.”

Säännös on kirjattu “pyrittävä” muotoon, mikä tarkoittaa, että varsinaista velvollisuutta osa-aikatyön järjestämiseen ei ole. Mikäli työnantaja ei suostu tällaista työaikaratkaisua tekemään, se voi tarkoittaa osatyökykyisen mutta työhaluisen työntekijän kannalta sitä, että hänen on mahdollisesti etsittävä itselleen uusi työpaikka. Jatkossa lain kirjauksen tulisi olla työnantajaa vahvemmin velvoittava, jolloin se tukisi osatyökykyisyyttä ja heidän työllistymistään nykyistä paremmin. Mikäli lain kirjausta muutetaan, tulee huomioida se, että nämä tilanteet vaativat usein moniammatillista arviota työkyvystä suhteessa työtehtäviin ja työn mukauttamisen toimenpiteitä. Lainsäädännön muuttaminen tukisi myös työn ja muun elämän yhdistämistä. Tällä hetkellä monet työelämässä olevat huolehtivat iäkkäistä omaisistaan, jonka vuoksi esimerkiksi työstä poissaoloja saattaa tulla omaisten asioiden hoitamisen takia. Lakimuutos tukisi sitä, että näiden kokonaisuuksien yhdistäminen olisi vastaisuudessa helpommin mahdollista.

3.3 Komitea ehdottaa arvioitavaksi mahdollisuuksia liittää työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyviin etuuksiin kannustimia ja veloituksia osallistua palvelutarpeen arviointiin ja yhdessä asiakkaan kanssa sovittaviin palveluihin. Ehdotuksen mukaan palvelujen saatavuus ja saavutettavuus tulee huomioida. Mitä palveluja ehdotetun arvioinnin tulisi koskea?

-

4. Työttömyysturva, työllisyyden edistäminen ja osittainen työllistyminen (välimietinnön ehdotukset 8 ja 9)4.1 Komitea ehdottaa, että työmarkkinatuen toimivuutta ja uudistamistarpeita selvitetään tilanteissa, joissa työmarkkinoille pääsy tai niille palaaminen on vaikeutunut. Mitä tilanteita ehdotetun selvityksen tulisi koskea?

-

5. Opiskelu ja osaamisen kehittäminen (välimietinnön ehdotukset 10, 11 ja 12)5.1 Komitea ehdottaa, että etuusjärjestelmän tulee tukea ihmisten jatkuvaa oppimista ja edistää osallistumisen tasa-arvoa. Miten etuusjärjestelmää tulisi uudistaa, jotta se parantaisi osallistumisen tasa-arvoa ja tukisi jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmän uudistamista?

Etuusjärjestelmän tulisi huomioida nykyinen tilanne, jossa jo pitkänkin työuran tehneet henkilöt vaihtavat alalta toiselle. Sosiaali- ja terveystieteiden ammattitehtäviin kuten toimintaterapeutiksi kouluttaudutaan nykyään tilanteessa, jossa taustalla on jo jokin muu koulutus eri alalta. Etuusjärjestelmä ei huomioi tätä opiskelijaryhmää riittävällä tavalla. Aikuiskoulutusraha on toisille mahdollinen, mutta se edellyttää opintovapaata työsuhteesta. Tänä päivänä työsuhteet ovat osin määräaikaista, jolloin aikuiskoulutusrahan kriteerit eivät esimerkiksi koko opiskeluaikaa koskien täyty. Toisaalta etuusjärjestelmän puutteet ajavat siihen, että opiskelun ohella tulee käydä töissä, joka lisää elämäntilanteen kuormittavuutta. Taloudelliset tekijät ovat osaksi syynä opiskelijoiden uupumiseen ja etuusjärjestelmän kautta tätä tulisi pyrkiä vähentämään. Opintotukijärjestelmä ei tue erilaisia elämäntilanteita yhdenvertaisesti, koska opiskelijalla voi olla huollettavia, asunto- ja muuta lainaa sekä muita elämisen kuluja merkittävä määrä. Nykyinen tukijärjestelmä ei välttämättä mahdollista alan vaihtoa haastavissa elämäntilanteissa kuten esimerkiksi yksinhuoltajan ollessa ja asettaa näin kansalaiset tästäkin näkökulmasta eriarvoiseen asemaan keskenään. Etuusjärjestelmän tulisi olla sellainen, että tosiasiallisesti kaikilla on mahdollisuus jatkuvaan oppimiseen ja

kouluttautumiseen, ei vain heillä, joilla on vakituinen työpaikka ja taloudessa useampia henkilöitä jakamassa elämisen kuluja.

5.2 Komitea katsoo, että koulutukseen hakeutumisen tulee olla ensisijaista vailla ammatillista tutkintoa oleville nuorille. Miten nuorten sosiaaliturvaa tulisi uudistaa, jotta etuus- ja palvelujärjestelmien monimutkaisuus ja niiden sisälle asetetut kannustimet eivät aiheuttaisi koulutuksen tai muiden palvelujen ulkopuolelle jäämistä tai jättäytymistä?

-

5.3 Komitea ehdottaa selvitettäväksi edellytyksiä käynnistää opintotukijärjestelmän kokonaisuudistus. Millainen opintotukijärjestelmän uudistus tukisi opiskeluajan toimeentuloa, sujuvaa opiskelua, tavoiteajassa valmistumista ja opiskelijan hyvinvoinnin ja jaksamisen kannalta mielekästä opintopolkua?

Opintotuen tulorajoja pitäisi tarkastella uudelleen siten, että opiskelija voisi tehdä enemmän töitä menettämättä opintotukea kuitenkin huomioiden opintojen eteneminen samalla. Toisaalta opintotukijärjestelmän tulisi huomioida ylipäättään erilaiset elämäntilanteet nykyistä paremmin ja mahdollistaa nykyistä parempi tulotaso siinäkin tilanteessa, kun opiskelijalla on huollettavia, asuntolainaa jne. Nykyistä parempi tuen määrä lisäisi todennäköisesti opiskelijoiden hyvinvointia ja opiskelun yhdistäminen erilaisiin elämäntilanteisiin olisi mahdollisesti nykyistä helpompaa.

6. Lasten ja perheiden sosiaaliturva (välimietinnön ehdotukset 13, 14 ja 15)6.1 Komitea ehdottaa työryhmän perustamista lapsilisän uudistamiseksi. Mitä lapsilisäjärjestelmän eri uudistusvaihtoehtojen valmistelussa ja arvioinnissa tulisi ottaa huomioon?

-

6.2 Komitea ehdottaa lastenhoidon tukien järjestelmän uudistuksen käynnistämistä. Miten ja mistä lähtökohdista lastenhoidon tukien järjestelmää tulisi uudistaa?

-

6.3 Vanhemmalla on vastuu lapsensa elatuksesta. Mitä muutoksia sosiaaliturva- tai muuhun lainsäädäntöön tulisi tehdä, jotta se tukisi vanhempien elatuskykyä?

-

7. Asumismenot ja asumismenojen korvaaminen (välimietinnön ehdotus 16)7.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotuksen 16 edistämisessä? Mikä asia tai mitkä asiat on tärkeintä selvittää?

-

8. Toimeentulotuki ja pitkäaikaisen toimeentulotukitarpeen vähentäminen (välimietinnön ehdotukset 17 ja 18)8.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 17 ja 18 edistämisessä?

-

8.2 Mitkä ovat keskeisimmät toimenpiteet, joilla pitkäaikaista toimeentulotuen tarvetta voidaan vähentää?

-

9. Etuus- ja palvelupolkujen toimivuus ja palvelujen tarjoaminen (välimietinnön ehdotukset 19, 20, 21, 22, 23, 24 ja 25)9.1 Miten työ- ja toimintakyvyn tukemista, seurantaa ja arviointia sekä työ- ja toimintakykyä tukevia palveluja tulisi vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollossa?

Tämän hetkisessä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmässä ei tunnisteta kaikkien ammattiryhmien osaamista ja roolia työ- ja toimintakyvyn tukemisessa. Esimerkiksi perustason palveluissa toimintaterapeutin osaamisen tunnistaminen työkyvyn tukena on pienessä roolissa, vaikka toimintaterapeutit ovat laillistettuja terveydenhuollon ammattihenkilöitä, joiden osaaminen kohdistuu työ- ja toimintakyvyn arviointiin tutkittuja arviointivälineitä käyttäen. Palvelukokonaisuudessa tulisi jatkossa tunnistaa paremmin toimintaterapeuttien osaaminen jo siinä tilanteessa, kun työ- ja toimintakykyyn kohdistuu sen heikentymisen riski ja asiakas tulee esim. työkyvyn tuen tiimin palveluiden piiriin tai kun asiakas itse arvioi, että ei ole työkykyinen enää esimerkiksi 5 vuoden kuluttua. Välimietinnössä s. 124 todetaan, että terveydenhuollon tietämys asiakkaan työtehtävistä, niissä olevista haasteista, asiakkaan toiveista ja muista työkykyyn liittyvistä seikoista on usein puutteellinen. Toimintaterapeutit laillistettuina terveydenhuollon ammattihenkilöinä keskittyvät mm. näihin tekijöihin tekemissään työ- ja toimintakyvyn arvioissa sekä siihen liittyvässä jatkokuntoutuksessa. Jatkossa on keskeistä, että toimintaterapeutit tunnustetaan nykyistä paremmin osana palvelukokonaisuutta.

9.2 Mitä tulisi ottaa huomioon valmisteltaessa A) monialaista asiakassuunnitelmaa ja sitä koskevaa lainsäädäntöä? B) työkyky- ja kuntoutuspalvelujen yhtenäistä tietopohjaa ja sitä koskevaa lainsäädäntöä? C) vastuutyöntekijä-mallia eniten tukea tarvitseville?

A) Monialainen asiakassuunnitelma on sinällään kannatettava ehdotus. Erilaiset yhteiset asiakassuunnitelman kehittämisen ehdotukset ovat sisältyneet myös muihin sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamiseen ja kehittämiseen liittyviin kokonaisuuksiin. Esimerkiksi kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelmassa vuosille 2020-2022 todetaan s. 32–33, että laaja-alaisen asiakassuunnitelman laatiminen edellyttää erilaisten substanssilakien läpikäymistä ja huolellista valmistelua sen suhteen, onko toteuttaminen mahdollista huomioiden mm. tietosuojaan liittyvät vaatimukset ja perustuslakivaliokunnan kannanotot. Lisäksi työkykyohjelman arviointiraportissa (TEM 2023, 10) todetaan, että TE-keskuksella on rajoitetusti mahdollisuuksia kirjata asiakkaan terveydentilaan liittyviä tekijöitä asiakastietojärjestelmään. Suomen Toimintaterapeuttiliitto esittää, että monialaisen asiakassuunnitelman ja siihen liittyvän lainsäädännön valmistelussa huomioidaan aiemmat samaa asiaa koskettaneet valmistelutyöt sekä tietosuoja säännökset ja valmistelu tehdään poikkihallinnollisesti siten, että koko sote-toimiala osallistuu siihen.

B) Yleisesti työkyky- ja kuntoutuspalveluiden yhtenäinen tietopohja on kannatettava. Välimietinnössä ollut ehdotus yhteisistä tietojärjestelmistä on hyvin kunnianhimoinen ja sen tarkastelussa tulee huomioida, kenen näkökulmasta tietoa on tarkoituksenmukaista kerätä. Geneeriset mittarit eivät välttämättä kuvaa riittävällä tasolla asiakkaan työ- ja toimintakyvyn haasteita ja voimavaroja eikä työympäristöä, jonka vuoksi mittareiden valinnassa tulee olla mahdollisuus käyttää jatkossakin ammattispesifiä mittareita. Työ- ja toimintakyvyn kokonaisuutta pohdittaessa tulee huomioida työkykyhankkeiden kautta kertynyt tieto ja etenkin siitä tehdyn arviointitutkimuksen (ks. TEM 2023, 16–26) tulokset. Suomen Toimintaterapeuttiliitto haluaa nostaa esille, että yhtenäisten tietopohjien pitää mahdollistaa monialainen työskentely ja tietopohjissa pitää huomioida eri ammattiryhmäspesifit mittarit. Kun tietopohjalla tavoitellaan vaikuttavia palveluita, tulee palveluissa voida tarkastella asiaa myöskin ammattiryhmäkohtaisesti. Suomen

Toimintaterapeuttiliitto ei pidä kannatettavana sitä, että lainsäädännöllisesti säännellään arviointimenetelmät, joita tulee käyttää, koska tarpeen mukaiset arviointimenetelmät tulee voida tehdä ammatilliseen harkintaan liittyen. Mittareista tulee huomioida, että kaikki työ- ja toimintakykyä mittaavat arviointivälineet eivät anna numeerista tietoa eikä kaikki tieto ole numeerisesti mitattavissa, joka tulee huomioida myös tietopohjassa.

C) Vastuutyöntekijämalli on ehdottoman kannatettava ja lisäksi sitä, että asiakkaan palveluiden koordinaatio sekä yhteensovittaminen mahdollistuisi. Sosiaaliturvan uudistamisen välimietinnössä mainitaan, että kyseessä ei olisi uusi virka tai toimi vaan enemmänkin uudenlainen työote. Suomen Toimintaterapeuttiliitto haluaa huomauttaa, että mikäli tehtävän ajatellaan olevan kaikkien ko. asiakkaan asioihin osallistuvien ammattilaisten hoidettavissa, tähän tulee ammattilaiset myös kouluttaa ja varmistaa heidän osaaminen sote-järjestelmän palveluihin ja etuuksiin liittyen. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmä erilaisine etuuksineen on monimutkainen ja jos em. koordinaatiotehtävä kuuluu kaikille, tulee varmistaa kaikkien osaaminen järjestelmään liittyen. Suunnittelussa tulee huomioida sekin mahdollisuus, että esimerkiksi kuntoutuksenohjaajilla on osaaminen palvelujärjestelmästä, jolloin tarkoituksenmukaisempaa voisi olla heidän ammattitaidon hyödyntäminen tässä tehtävässä. Vastuutyöntekijä-mallin kohdalla tulee huomioida myös se, että eniten tukea tarvitsevat henkilöt ovat heterogeeninen joukko erilaisine tarpeineen ja voimavaroineen (ks. Hujala & Lammintakanen 2018, 59). Tämä asettaa tutkimuksen mukaan myös haasteen sille, että rakenteiden ja prosessien tulee olla joustavia (ks. Hujala & Lammintakanen 2018, 59) ja se tulee huomioida suunnittelussa.

9.3 Mitä muuta tulisi ottaa huomioon alaluvun 5.10 ehdotusten edistämisessä?

Osatyökykyisten työllistymisen mahdollisuuksiin ja tässä yhteydessä monialaiseen sote-ammattilaisten osaamisen hyödyntämiseen tulee kiinnittää jatkotyöskentelyssä huomiota. Tässä yhteydessä viittamme kommenttiimme kohdassa 9.1 toimintaterapeuttien osaamisen tunnistamisessa. Ehdotus 25 on itsessään kannatettava. Tässä suunnittelussa tulee huomioida myös se, ettei työvoimapalveluissa työskentelevillä ole välttämättä sote-alan ammattikoulutusta taustalla, jolloin pitää turvata se, miten asiakas tosiasiallisesti ohjautuisi oikean sosiaali- ja terveydenhuollon palvelun piiriin.

10. Sosiaaliturvajärjestelmän kannustin- ja byrokratialoukut (välimietinnön ehdotukset 26 ja 27)10.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 26 ja 27 osalta?

-

11. Asumis- ja työperusteinen sosiaaliturva ja kansainvälinen liikkuvuus (välimietinnön ehdotukset 28, 29 ja 30)11.1 Mitä tulisi ottaa huomioon ehdotusten 28, 29 ja 30 edistämisessä?

-

12. Syyperusteisten perusturvaetuuksien yhtenäistäminen ja yhdistäminen ansioturva huomioiden (komitean esitys seuraavalle hallitukselle)

12.1 Komitea esittää syyperusteisten perusturvaetuuksien yhtenäistämistä ja yhdistämistä ansioturva huomioiden alaluvussa 6.1. Tarkoituksena on selkeyttää ja yksinkertaistaa vaiheittain etuusjärjestelmää ja sen toimeenpanoa sekä helpottaa siirtymistä etuudelta toiselle. Mitä hyötyjä ja haasteita perusturvaetuuksien yhtenäistämiseen ja yhdistämiseen voi liittyä?

-

12.2 Mihin suuntaan perusturvaetuuksien yhtenäistämistä tulisi kehittääA) etuuksien ehtojen osalta?B) toimeenpanon osalta?

-

13. Ehdotusten priorisointi13.1 Välimietinnössä on komitean 31 ehdotusta tuleville hallituksille. Mitä kolmea ehdotusta tulisi edistää ensimmäisenä ja miksi?

-

14. Julkisen talouden kestävyys14.1 Sosiaaliturvauudistuksessa tehtävät ratkaisut voivat joko vahvistaa tai heikentää julkista taloutta pitkällä aikavälillä. Komitea on linjannut, että uudistuksen tulee osaltaan varmistaa julkisen talouden kestävyys työllisyyttä ja väestön työ- ja toimintakykyä vahvistamalla. Tulisiko sosiaaliturvan uudistamisella tavoitella parannusta julkisen talouden kestävyteen pitkällä aikavälillä ja jos kyllä, niin miten?

-

15. Komitean linjaukset toisen kauden työlle15.1 Komitea on linjannut toisen kautensa työstä alaluvussa 6.2. Mikä luetelluista kokonaisuuksista on tärkein ja miksi?

-

15.2 Mihin suuntaan lueteltuja kokonaisuuksia tulisi kehittää?

-

16. Mitä muuta haluat todeta sosiaaliturvauudistuksesta?

Suomen Toimintaterapeuttiliitto kiittää mahdollisuudesta osallistua sosiaaliturvan uudistamisen valmisteluun. Yleisesti sosiaaliturvan uudistaminen on tarpeellista ja välimietintö on laadittu laaja-alaisesti asiaa tarkastellen.

Ehdotusten 5, 6 ja 7 kohdalla esitetty perustelu sille, että lainsäädännön näkökulmana tulisi olla henkilön olemassa oleva työ- ja toimintakyky sekä sen parantaminen työkyvyttömyyden sijaan on hyvä lähtökohta asian tarkastelulle. Ehdotusten kohdalla tuodaan esille myös se, että olisi mahdollista tulevaisuudessa kytkeä etuuksiin velvoite osallistua esimerkiksi kuntoutustarpeen arviointiin ja sen jälkeen mahdolliseen jatkokuntoutukseen. Suomen Toimintaterapeuttiliitto haluaa tuoda esille asiakkaan oikeuden osallistua tai olla osallistumatta kuntoutukseen kuten toimintaterapiaan. Toimintaterapiasta ja toimintaterapeutin tapaamisesta asiakkaalla on aina oikeus kieltäytyä seuraamuksitta. STM:n mukaan ”Kuntoutuminen lähtee kuntoutujan tarpeista ja tavoitteista. Kuntoutus on suunnitelmallinen prosessi, jossa kuntoutuja ylläpitää ja edistää toiminta- ja työkykyään ammattilaisten tuella. Keskeistä on kuntoutujan oman aktiivisuuden ja osallisuuden tukeminen sekä hänen toimintaympäristöjensä muokkaaminen kuntoutumista tukevaksi.” <https://stm.fi/sotepalvelut/kuntoutus> Yksi keskeinen tekijä edellä mainittujen lisäksi on asiakkaan motivaatio osallistua kuntoutukseen. Mikäli kuntoutusarvioon ja mahdolliseen kuntoutusprosessiin osallistuminen sanktioidaan tai siihen vahvasti velvoitetaan, on suuri vaara sille että palvelusta muodostuu asiakkaalle pakko, joka ei edistä kuntoutusprosessiin sitoutumista eikä ole motivaatiota lisäävä tekijä. Lisäksi sanktio/velvoiteasetelma asettaisi kuntoutusalan asiantuntijat kuten toimintaterapeutit epäeettiseen asemaan, jolloin toimintaterapeutti joutuisi toimimaan

portinvartijana asiakkaan toimeentuloon vaikuttavan etuuden vuoksi ja prosessiin liittyvä harkintavalta vietäisiin ammattilaiselta pois järjestelmälähtöiseksi. Tämä kuormittaisi myös tarpeettomasti nyt jo olemassa olevaa kuntoutusvelkaa. Yleisesti etuusjärjestelmän tulisi pyrkiä kannustamiseen sanktioimisen ja velvoittavuuden sijaan. Tämän vuoksi ehdotuksen perusteluissa esitetty perustelun ”...Palveluun motivoitumista tuetaan, kun henkilölle luodaan näkymä siitä, mihin osallistuminen ja toisaalta osallistumattomuus johtavat toimeentulon ja hyvinvoinnin kannalta pidemmällä aikavälillä” tulisi korostaa hyvinvoinnin ja sen lisääntymisen näkökulmaa palveluihin osallistuessa.

Sosiaaliturvan uudistamisen jatkotyöskentelyssä työ- ja toimintakykyä koskien tulee huomioida muutokset eri palveluiden järjestämiseen liittyen. TE-palvelujen siirto kuntiin sekä kuluvan vuoden alussa tapahtunut hyvinvointialueuudistus haastavat sen, miten tulevaisuudessa esimerkiksi työkykyohjelmassa luodut toimintamallit jatkuvat (ks. TEM 2023, 21). Kun uudistamisen yhteydessä pohditaan työ- ja toimintakyvyn arviota sekä osatyökykyisyyteen liittyviä kysymyksiä, tulee huomioida että työvoimaviranomaiset sijaitsivat eri organisaatioissa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kuten toimintaterapeuttien kanssa ja toisaalta työvoimaviranomaisilla ei välttämättä ole taustallaan sosiaali- ja terveydenhuollon koulutusta. Näin ollen tätä kokonaisuutta tulee tarkastella siitä näkökulmasta, miten turvataan asiakkailla oikea-aikainen ja tarpeen mukainen ohjautuminen esimerkiksi kuntoutuspalveluiden piiriin, mikäli asiakkaalla on sille tarve ja asiakas on siihen motivoitunut. Eri hallinnonalojen alla sijaitseminen tuo tulevaisuudessakin riskin sille, että asiakas jää ilman tarvitsemaansa palvelua oikea-aikaisesti. Tämä puolestaan vaikuttaa asiakkaiden erilaisiin etuuksiin ja tukiin oikea-aikaisen palveluun ohjautumisen lisäksi.

Lähteet:

Hujala Anneli & Lammintakanen Johanna 2018. Paljon sote-palveluita tarvitsevat ihmiset keskiöön.
<https://kaks.fi/wp-content/uploads/2018/01/paljon-sote-palveluja-tarvitsevat-ihmiset-keskioon.pdf>

Kuntoutuksen uudistaminen: Kuntoutuksen uudistamisen toimintasuunnitelma vuosille 2020-2022,
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8443-1>

TEM 2023. Työkykyohjelman arviointi. Ulkoisen arvioinnin loppuraportti.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164939/TEM_2023_27.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Mäkelä Leila
Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry

Wikman Kirsi
Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry